

**UCHWAŁA NR XVI/105/2012
RADY GMINY BIAŁOGARD**

z dnia 31 stycznia 2012 r.

w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Białogard na lata 2012-2015.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

(Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.), art. 2 ust. 4 pkt. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia

1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375 ze zm.) Rada Gminy Białogard, uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Białogard na lata 2012-2015, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

program

PROGRAM OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA GMINY BIAŁOGARD

NA LATA 2012 – 2015

Białogard, 2012 r.

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie.....	3 - 5
II. Diagnoza obszaru objętego programem.....	5 - 8
III. Cele i projekty promocji zdrowia psychicznego dla Gminy Białogard	9
IV. Programy wynikające z narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.....	9 - 13

I. WPROWADZENIE

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) zdrowie to „stan pełnego, dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie tylko brak choroby lub zniepełnienia”. Zdrowiem psychicznym jest zatem nie tylko brak zaburzeń psychicznych, ale również taki stan, w którym osoba jest świadoma swojego potencjału, może radzić sobie z problemami, stresem, efektywnie pracować i funkcjonować w społeczeństwie. Zdrowie psychiczne jest zatem ważnym elementem zdrowia publicznego.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375 ze zm.) ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. Ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym;
- 2) zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- 3) kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Działania powyższe określone są w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, zawierającym w szczególności diagnozę sytuacji i zagrożeń dla zdrowia psychicznego, w tym zróżnicowań regionalnych oraz niezbędne działania legislacyjne,

w szczególności mające na celu zapewnienie przestrzegania praw osób z zaburzeniami psychicznymi. Prowadzenie działań określonych w Programie należy do: zadań własnych samorządów województw, powiatów i gmin, Narodowego Funduszu Zdrowia oraz ministrów właściwych ze względu na charakter działań. Opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi wykonywana jest w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, zwłaszcza psychiatrycznej opieki zdrowotnej – w formie opieki doraźnej, ambulatoryjnej, dziennej, szpitalnej i środowiskowej oraz w domach opieki społecznej.

Opieka zdrowotna w Gminie Białogard finansowana jest z następujących źródeł:

Narodowego Funduszu Zdrowia – środki przeznaczane są na świadczenia zdrowotne,

budżetu Gminy Białogard – środki przeznaczane są głównie na zadania z zakresu pomocy społecznej,

środków własnych świadczeniobiorców.

Obowiązki Gminy Białogard w zakresie ochrony zdrowia, w tym zdrowia psychicznego wyznaczają następujące akty prawne:

- 1) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 2) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie, z którą do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty z zakresu ochrony zdrowia;
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, zgodnie z którą do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy w szczególności:
 - a) tworzenie warunków funkcjonowania systemu ochrony zdrowia;
 - b) analiza i ocena potrzeb zdrowotnych oraz czynników powodujących ich zmiany;
 - c) promocja zdrowia i profilaktyka, mające na celu tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu;
 - d) opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców;
- e) inicjowanie i udział w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych zmierzających do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami;
- f) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców;
- g) wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej prowadzonych na terenie Gminy Białogard;
- h) pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia;
- 4) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zgodnie, z którą, do zadań własnych Gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 5) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi – zadania własne Gminy Białogard wynikające z tej ustaw realizowane są w ramach odrębnego, corocznie uchwalanego przez Radę Gminy Białogard, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 6) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii - zadania własne Gminy Białogard wynikające z tej ustaw realizowane są w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Program niniejszy określa najbardziej istotne elementy polityki zdrowotnej Gminy Białogard i wyznacza kierunki działania w zakresie poprawy stanu zdrowia psychicznego mieszkańców, zaspokojenia ich potrzeb zdrowotnych oraz organizacji opieki zdrowotnej. Program obejmuje przedstawienie propozycji planowanych działań w obszarze zdrowia psychicznego, oraz cele polityki zdrowotnej Gminy Białogard w zakresie ochrony zdrowia psychicznego.

II. DIAGNOZA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM

Położenie Gminy Białogard

Wiejska Gmina Białogard położona jest w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, przy ważnych szlakach komunikacyjnych: drodze krajowej relacji Szczecin - Gdańsk, drodze wojewódzkiej Kołobrzeg - Wałcz i szlakach kolejowych Gdańsk - Szczecin i Poznań - Kołobrzeg.

Obszar Gminy otacza tereny miasta powiatowego Białogard, ważnego węzła komunikacji drogowej i kolejowej, największego w regionie ośrodka administracyjno - usługowego i prze-mysłowego. Od strony północnej Gmina graniczy z Gminami: Karlino i Biesiekierz, od strony wschodniej z Gminą Świeszyno, od południa z Gminami: Tychowo, Połczyn Zdrój i Rąbino, zaś od zachodu z Gminą Sławoborze.

Powierzchnia gminy wynosi 328 km².

Warunki demograficzne

Liczba mieszkańców Gminy według stanu na dzień 18.01.2012 r. wynosiła 7964 osoby. W latach 2009 – 2011 ogólna liczba mieszkańców uległa nieznacznym zmianom.

Tabela 1. Liczba osób zamieszkujących teren Gminy Białogard w latach 2009 – 2011.

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Liczba osób zamieszkujących Gminę Białogard	7987	7987	7968
Kobiety	3944	3935	3911
Mężczyźni	4043	4052	4057

Źródło: Urząd Gminy Białogard

Sposób kształtowania się struktury wiekowej osób zamieszkujących teren Gminy Białogard w latach 2009-2011 przedstawiono w zamieszczonej niżej tabeli.

Tabela 2. Struktura wiekowa ludności Gminy Białogard w latach 2009 – 2011.

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Białogard	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Liczba kobiet w wieku produkcyjnym	2414	2418	2366
Liczba mężczyzn w wieku produkcyjnym	2814	2856	2816
Liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym	669	672	678
Liczba mężczyzn w wieku poprodukcyjnym	291	285	283

Źródło: Urząd Gminy Białogard

Sytuacja społeczna Gminy

1. Rynek pracy i bezrobocie

W Gminie Białogard bezrobocie jest poważnym problemem społecznym. Świadczą o tym informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Białogardzie. Według stanu na dzień 31.12.2011 r. Gminę Białogard zamieszkiwało 949 bezrobotnych osób, w tym 483 kobiety.

Sytuację w zakresie bezrobocia w latach 2009 - 2010 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Zmiany w poziomie bezrobocia w Gminie Białogard.

Gmina Białogard	31.12.2009 r.	31.12.2010 r.	Zmiana	
			Liczba	%
Liczba bezrobotnych	932	1072	140	15,0
Wskaźnik bezrobotnych w procentach	18,7	21,4		2,7

Źródło: PUP Białogard

Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego (procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych do liczby ludności w wieku produkcyjnym: mężczyźni 18 - 64 lata, kobiety 18 - 59 lat) dla Gminy Białogard wynosił za rok 2009 -

18,70%, za 2010 r. - 21,40 %, za 2011 r. - 18,80%. Dla powiatu białogardzkiego wskaźnik ten w 2009 r. wynosił 16,20%, w 2010 r. wynosił 17,30% w 2011 r. - 15,30%. Informacje powyższe potwierdzają fakt utrzymywania się od wielu lat wysokiego poziomu bezrobocia w Gminie Białogard. Jego przyczyną jest przede wszystkim brak miejsc pracy w typowo rolniczej Gminie Białogard i w okolicznych miejscowościach, znikomy stopień przystosowania się mieszkańców tzw. "terenów popegeerowskich" do istniejących warunków społeczno - gospodarczych, niewystarczające działania w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych. Bezrobocie w całym powiecie białogardzkim charakteryzuje się wysokim poziomem bezrobocia na wsi, trudnościami w znalezieniu zatrudnienia przez osoby w wieku powyżej 50 lat, wysokim poziomem bezrobocia długookresowego, niskim poziomem wykształcenia i brakiem kwalifikacji, sezonowym (zimowym) nasilaniem się zjawiska, trudną sytuacją ludzi młodych wynikającą z niechęci pracodawców do zatrudniania osób nie posiadających stażu pracy, wysokim poziomem ponownych rejestracji. Mieszkańcy wsi stanowią grupę szczególnie zagrożoną bezrobociem, oprócz bezrobocia rejestrowanego (odnotowanego w ewidencji bezrobotnych) na terenach wiejskich występuje bezrobocie ukryte, które wiąże się z brakiem motywacji do rejestrowania się i trudną sytuacją finansową utrudniającą kontakt z Powiatowym Urzędem Pracy. Bezrobocie ukryte wynika także z faktu posiadania gospodarstw rolnych o powierzchni większej niż określona przepisami prawa, uprawniająca do otrzymania zasiłku dla bezrobotnych.

Lokalna diagnoza zjawiska zaburzenia psychicznego

Zgodnie z zapisem art.3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego osoby z zaburzeniami psychicznymi to osoby:

chore psychicznie (wykazujące zaburzenia psychotyczne),
upośledzone umysłowo,

wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczone są do zaburzeń psychicznych, osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych, lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Z danych statystycznych zawartych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego wynika, że w ciągu 18 lat, od 1990-2007 roku wskaźnik rejestrowanego

rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych wzrósł o 119 %, tj. z 1.629 do 3.571 na 100 tys.

ludności w opiece ambulatoryjnej i o 50 %, tj. z 362 do 542 na 100 tys. ludności w opiece

stacjonarnej.

Resort zdrowia informuje, że od początku lat 90. następuje sukcesywny wzrost zachorowalności na zaburzenia psychiczne, będący skutkiem zmian społeczno – ekonomicznych. Wynikiem tych zmian jest pojawienie się nowych zagrożeń dla zdrowia psychicznego w postaci biedy, bezrobocia oraz braku poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, socjalnego i zdrowotnego.

Z informacji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białogardzie wynika, że ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2009-2010 skorzystały 42 osoby z zaburzeniami psychicznymi w tym:

- 21 kobiet;
- 21 mężczyzn;
- 37 osób pełnoletnich;
- 5 osób do 18 roku życia;
- 4 osoby powyżej 65 roku życia;
- 22 osoby korzystające z opieki lekarskiej.

Z informacji udzielonych przez Oddział Psychosomatyczny Szpitala Powiatowego w Białogardzie wynika, że w latach 2009 - 2011 liczba Mieszkańców Gminy Białogard przebywających w ww. Oddziale nieznacznie się wahała.

Tabela 4. Liczba mieszkańców terenu Gminy Białogard przebywających w Oddziale Psychosomatycznym Szpitala Powiatowego w Białogardzie w latach 2009 - 2011.

Rodzaj zaburzenia	2009 rok		2010 rok		2011 rok	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Zaburzenia nastroju	6	2	4	1	8	2
Zaburzenia organiczne	3	2	6		2	1
Schizofrenia i zaburzenia typu schizofrenii i urojeniowe	4	2	5	2	6	5
Zaburzenia nerwicowe	5		3		3	1
Upośledzenie umysłowe		3		3	1	
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane nadużywaniem alkoholu		5		9		2
Liczba chorych ogółem	32		33		31	

Źródło: Informacja Oddziału Psychosomatycznego Szpitala Powiatowego w Białogardzie

III. CELE I PRIORYTETY PROMOCJI ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA GMINY BIAŁOGARD

Priorytety Programu:

Priorytet 1 – Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

Priorytet ten zostanie zrealizowany przy pomocy celów szczegółowych, tj.:

- 1) upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu;
- 2) zapobieganie zaburzeniom psychicznym;
- 3) zwiększanie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) udzielanie pomocy celem umożliwienia dostępu osobom potrzebującym dostępu do systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.

Priorytet 2 – Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi dostępu wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Priorytet ten zostanie zrealizowany przy pomocy celów szczegółowych, tj.:

- 1) upowszechnianie środowiskowego modelu psychicznej opieki zdrowotnej;
- 2) upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego;
- 3) aktywizację zawodową osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) skoordynowanie różnych form opieki i pomocy.

IV PROGRAMY WYNIKAJĄCE Z NARODOWEGO PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO

1. Program promocji zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

- 1) **Cel główny: Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.**
- 2) **Cele szczegółowe:**

- upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego;
 - kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego;
 - rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.
- Osiągnięcie ww. celów będzie możliwe poprzez realizację następujących zadań:

a) zadania z zakresu pomocy rodzinie:

- udostępnianie informacji o prawach przysługujących osobom niepełnosprawnym oraz informacji dotyczących istotnych spraw związanych z funkcjonowaniem społecznym w Gminie Białogard;
- rozpowszechnianie materiałów informacyjno – edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia psychicznego wśród mieszkańców Gminy;
- prowadzenie kampanii informacyjnych o zagrożeniach dla zdrowia psychicznego, skierowanych do odpowiednio wybranych grup docelowych, zgodnie z potrzebami;

Koordinator : Urząd Gminy Białogard;

Realizatorzy: Urząd Gminy Białogard, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Gminy Białogard;

b) zadania skierowane do dzieci i młodzieży:

- propagowanie wśród dzieci i młodzieży aktualnej wiedzy o problemach alkoholowych rozwijanie wśród nich umiejętności życiowych, których deficyt zwiększa zapotrzebowanie na alkohol, poprzez przeprowadzenie programów edukacyjnych, oświatowych i profilaktycznych, na tematy szkodliwości nadużywania napojów alkoholowych;
- prowadzenie dla uczniów szkół podstawowych oraz w gimnazjum, programów profilaktycznych;
- realizacja innych form edukacji i oświaty związanych z tematyką szkodliwości spożywania napojów alkoholowych, np. konkursów;
- zwiększanie świadomości dzieci, młodzieży na temat uzależnienia od narkotyków poprzez stworzenie lokalnego systemu działań edukacyjnych, profilaktycznych adekwatnych do istniejącej na terenie Gminy skali potencjalnego zagrożenia narkomanią;

- wypracowanie wśród dzieci i młodzieży racjonalnych postaw wobec narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym poprzez wdrażanie i realizację programów profilaktycznych;

Koordinator: Urząd Gminy Białogard;

Realizatorzy: szkoły, świetlice wiejskie funkcjonujące na terenie Gminy Białogard;

c) zadania z zakresu zapobiegania uzależnieniom:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- wspieranie leczenia odwykowego;
- udzielanie rodzinom, w których występuje problem uzależnienia od alkoholu, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- zapobieganie powstawaniu problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

- kontrola sprzedaży napojów alkoholowych w placówkach handlowych pod kątem zgodności sprzedaży z wydanym zezwoleniem i przepisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- współpraca z ośrodkiem kryzysowym przy PCPR w Białogardzie oferującym pomoc dla osób z rodzin, w których występuje przemoc, szczególnie dla kobiet i dzieci;
- pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem, poprzez działania realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- zwiększenie świadomości wśród dorosłych na temat uzależnienia od narkotyków poprzez stworzenie lokalnego systemu działań edukacyjnych, profilaktycznych adekwatnych do istniejącej na terenie Gminy skali potencjalnego zagrożenia narkomanią.
- wypracowanie wśród osób dorosłych racjonalnych postaw wobec narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym poprzez wdrażanie i realizację programów profilaktycznych;
- podejmowania działań w celu ograniczenia dostępności środków narkotykowych, środków odurzających i ograniczenia ich używania;
- reintegracja - powrót osób uzależnionych do otwartego społeczeństwa;
- inne działania mające na celu realizację zadania.

Koordynator: Urząd Gminy Białogard;

Realizatorzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białogardzie, Gminna Komisja do spraw Przeciwdziałania Alkoholizmowi Alkoholowych, szkoły, Straż Gminna.

3. Program informacyjno – edukacyjny sprzyjający postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałania dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

1) **Cel główny: Podniesienie świadomości społeczności Gminy w zakresie problemów osób dotkniętych chorobami psychicznymi.**

2) **Cele szczegółowe:**

- kształtowanie świadomości społecznej w rozumieniu problemów osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi,
 - poprawa jakości życia i integracja społeczna osób niepełnosprawnych
- Osiągnięcie ww. celów będzie możliwe poprzez realizację zadania polegającego na rozpowszechnianiu materiałów informacyjno – edukacyjnych z zakresu zdrowia psychicznego wśród uczniów szkół, osób korzystających ze świetlic i bibliotek funkcjonujących na terenie Gminy Białogard.

Koordynator: Urząd Gminy Białogard

Realizatorzy: szkoły, świetlice, biblioteki funkcjonujące na terenie Gminy Białogard.

6. Program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Cel główny : Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Osiągnięcie ww. celu będzie możliwe poprzez realizację następujących zadań:

a) **wskazywanie różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej:**

- leczenia ambulatoryjnego,

- leczenia w zespołach środowiskowych,
 - leczenia w oddziałach dziennych,
 - leczenia w oddziałach psychiatrycznych w szpitalach ogólnych, dla dzieci, młodzieży i dorosłych;
- b) **integrowanie działalności placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej poprzez** tworzenie warunków, zapewniających mieszkańcom Gminy kompleksową, środowiskową (stacjonarną i niestacjonarną) informację o opiece w zakresie zdrowia psychicznego;
- c) **monitorowanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia psychicznego** i uzupełnianie systemu wsparcia o te formy, które zagwarantują (osobom z zaburzeniami psychicznymi wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym) samodzielność, pełną integrację ze środowiskiem, a także będą przeciwdziałały izolacji i marginalizacji tych osób.

Koordynator: Urząd Gminy Białogard;

Realizatorzy: Urząd Gminy Białogard, szkoły, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białogardzie.